

КРАЄЗНАВЧА РОБОТА В БІБЛІОТЕКАХ УКРАЇНИ

Інформаційний бюлетень

ВИП. 35

Міністерство культури
та стратегічних комунікацій України

**НАЦІОНАЛЬНА ІСТОРИЧНА
БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ**

Краєзнавча робота в бібліотеках України

Інформаційний бюлетень

Вип. 35

Київ 2024

УДК 021.4:908](477)(055)

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Національної історичної бібліотеки України
протокол № 4 від 28.11.2024 р.*

Краєзнавча робота в бібліотеках України: інформаційний бюлетень. Вип. 35 / Міністерство культури та стратегічних комунікацій України, Національна історична бібліотека України ; упоряд. та ред. М. Цінська ; наук. ред. Н. Волошінська ; відп. за вип. А. Скорохватова. – Київ, 2024. – 210 с.

35-й випуск інформаційного бюлетеня «Краєзнавча робота в бібліотеках України» виходить у оновленому форматі. Він об'єднує досвід бібліотек з усієї країни, відображаючи широкий спектр їхньої роботи — від історії краєзнавчої діяльності регіональних бібліотек та організації краєзнавчих клубів до інноваційних підходів у популяризації сучасних інформаційних краєзнавчих продуктів.

Бюлетень вміщує також матеріали круглого столу «Сила бібліотек: збереження локальної історії у контексті сучасних подій». Публікації цього розділу висвітлюють різні методи та підходи у підготовці літописів бібліотек та досвід збереження локальної історії під час російсько-української війни.

Видання адресовано бібліотечним фахівцям, науковцям, викладачам та студентам вищих навчальних закладів.

Упорядниця та редакторка Марина Цінська

Наукова редакторка Ніна Волошінська

Дизайнерка-верстальниця Аліна Покропивна

Відповідальна за випуск Алла Скорохватова

Публікації подано в авторській редакції. За достовірність фактів, цитат, посилань на джерела, а також використання назв документів, власних імен тощо несуть відповідальність автори публікацій.

Зміст

Від упорядників	7
Історія, яку ми творимо разом: 85 років Національній історичній бібліотеці України <i>Волошінська Ніна Олександрівна, Цінська Марина Василівна</i>	8
Періодичні видання Чернігівщини. Електронні версії <i>Дубовик Лілія Миколаївна</i>	14
Подкастинг як перспективний напрямок популяризації краєзнавчих ресурсів <i>Жилінська Світлана Юріївна</i>	18
Краєзнавчий клуб «Ріднокрай» <i>Жилінська Світлана Юріївна, Голуб Ірина Станіславівна</i>	25
Півстоліття діяльності клубу «Краєзнавець» Чернігівської ОУНБ імені Софії та Олександра Русових (1974–2024) <i>Каганова Ірина Яківна, Студьонова Людмила Валентинівна</i>	30
Участь Закарпатської ОУНБ імені Ф. Потушняка в меморіалізації полеглих героїв-краян в російсько-українській війні <i>Когутич-Гаврош Іванна Василівна</i>	41
Біля краєзнавчих джерел Тернопілля <i>Пайонк Марія Володимирівна</i>	47

Краєзнавча робота в Черкаській обласній універсальній науковій бібліотеці імені Тараса Шевченка під час російсько-української війни
Писанко Оксана Сергіївна 65

Краєзнавча діяльність Миколаївської ОУНБ у контексті збереження та популяризації культурного надбання регіону
Трокай Анна Анатоліївна 70

Створення та використання краєзнавчих онлайн-вікторин у діяльності бібліотек (з досвіду ХДНБ ім. В. Г. Короленка)
Уткіна Юлія Олексіївна 81

**Матеріали круглого столу
«Сила бібліотек: збереження локальної історії у контексті сучасних подій»**

Літописна традиція Одеської національної наукової бібліотеки: від минулого до сучасності
Бережок Євгенія Володимирівна 88

Одеська міська публічна бібліотека в перші роки Першої світової війни
Дьомін Олег Борисович 95

Активізація меморіальної діяльності Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка на сучасному етапі розвитку
Капустіна Наталія Івановна
Ходарева Юліана Владиславівна 108

Збереження пам'яті про повномасштабну війну: проекти бібліотек України (2022-2024 рр.)
Левченко Юрій Іванович 122

Культурна спадщина у викликах воєнного часу: проектна діяльність <i>Маньковська Руслана Вікторівна</i>	131
Інформаційна підтримка краєзнавчих бібліотеч- них ресурсів НІБУ в соціальних мережах <i>Покропивна Ольга Володимирівна</i>	143
Віртуальний музей Хмельницької ОУНБ <i>Синиця Надія Миколаївна</i>	151
Онлайн-проект «Херсонщина нескорена» як дієвий інструмент із документування та фіксації подій повномасштабного вторгнення росії на території Херсонської області <i>Токовило Оксана Валеріївна</i>	159
Збереження пам'яті про російсько-українську війну. Проекти Чернігівської обласної бібліотеки для дітей <i>Трухан Оксана Василівна</i>	165
Збереження локальної історії у часи війни: прак- тики обласних універсальних наукових бібліотек <i>Цінська Марина Василівна</i>	174
Внесок Наукової бібліотеки Національного юри- дичного університету імені Ярослава Мудрого у збереження історико- правової спадщини <i>Шевченко Марина Олександрівна</i>	181
Майдан. АТО/ООС: втрати рівнян. (За матеріалами сайту РОУНБ «Революція гідно- сті. Війна. Рівненщина») <i>Щербан Раїса Миколаївна</i>	186

Літопис головної бібліотеки Рівненщини через
призму видань та публікацій
Ярощук Валентина Петрівна

200

*Шевченко Марина Олександрівна,
доктор філософії з інформаційної, бібліотечної та архівної
справи, провідний бібліотекар,
Наукова бібліотека Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків.*

ВНЕСОК НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО У ЗБЕРЕЖЕННЯ ІСТОРИКО-ПРАВОВОЇ СПАДЩИНИ

Повномасштабне російське вторгнення в Україну, яке триває вже третій рік, має негативний вплив на всі, без виключення, сфери людської діяльності. Зокрема, продовження функціонування та адаптування власної діяльності у сучасних реаліях стало справжнім викликом для освітньої, наукової та культурної сфер. Так, можна з впевненістю сказати, що на бібліотеки закладів вищої освіти (ЗВО) лягло подвійне навантаження: 1) подальше високоякісне забезпечення інформаційних запитів і потреб професорсько-викладацького складу та здобувачів вищої освіти, здебільшого в онлайн-форматі; 2) належне збереження фондів і ресурсів, зокрема документної спадщини, яка зберігається у їхніх фондах. Саме потреба у збереженні історико-культурної та наукової спадщини нашої країни значно актуалізувалася, оскільки ворогом цілеспрямовано знищуються заклади освіти, бібліотеки, архіви, музеї та їхні фонди. Важливо наголосити, що у фондах бібліотек ЗВО, зокрема класичних університетів, зберігаються пам'ятки загальнонаціонального й світового значення [2, с. 47]. Також бібліотеки ЗВО акумулюють у власних фондах

унікальні колекції документів відповідно до профілю ЗВО, що значно підвищує нагальність потреби їх збереження для майбутніх поколінь та забезпечення доступу до їхнього вмісту.

Наукова бібліотека Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (НЮУ імені Ярослава Мудрого), пристосовуючи власну діяльність до нових надскладних умов, й надалі серед пріоритетних напрямів роботи визначає збереження документної спадщини історико-правової тематики. Нині у фондах Наукової бібліотеки зберігаються колекції документів, які розкривають започаткування, становлення, розвиток НЮУ імені Ярослава Мудрого, який сьогодні є провідним юридичним закладом вищої освіти в Україні та який у цьому році відзначає своє 220-річчя [3], а також Харківської школи права та юридичної науки загалом. Так, унікальною частиною є фонд рідкісних видань (XVIII – початку ХХст.), у якому зберігаються такі документи: стародруки, рукописи, літографії, дисертації, періодичні видання, наукові праці представників Харківської школи права, видання іноземними мовами тощо.

Документи з рідкісного фонду визнані потужною джерелознавчою базою для сучасних досліджень. Зокрема, попитом користуються фундаментальні роботи знаних представників Харківської школи права (С. Й. Вільнянського, В. М. Гордона, М. М. Гродзинського, М. О. Максимейка, М. І. Палієнка, В. І. Сливицького та інших), наукові праці, які розкривають еволюцію юридичної освіти та науки ХІХ – початку ХХ ст. тощо. І саме розуміння важливості збереження, забезпечення доступності та популяризації історико-правової спадщини й надалі спонукає Наукову бібліотеку НЮУ ім. Ярослава Мудрого продовжувати реалізацію проекту оцифрування цінних та рідкісних видань з власних фондів. У межах даного проекту частина цифрових копій представлена в eLEGALIUM у таких розділах:

«Представники Харківської школи права» (XIX – поч. XX ст.), «Підручники XIX – поч. XX ст.», «Рідкісні видання серії XX ст.» [4].

Але, з урахуванням викликів, які виникли внаслідок повномасштабної війни, перед Науковою бібліотекою поставило завдання з охоплення більш широкого кола документів у контексті збереження та оцифрування. Визначено ще одну пріоритетну групу документів для першочергового оцифрування – іноземні видання (англійською, французькою, німецькою, італійською, чеською, польською тощо), що датуються XVIII – початком XX ст. Для оцифрування відбираються наукові праці з актуальних тематик: міжнародного права, міжнародних відносин, прав людини, воєнного права тощо (Delaquis E. *Die Rehabilitation Verurteilter* (Berlin, 1906), Fuhrmann R. *Das Seestraßenrecht* (Lübeck, 1909), Garner J. W. *La réglementation internationale de la guerre aérienne* (Paris, 1923) тощо).

Також Наукова бібліотека активно співпрацює з іншими структурними підрозділами Університету, зокрема з кафедрами, як для виявлення поточних інформаційних потреб та запитів науковців і здобувачів НЮУ ім. Ярослава Мудрого, так і для участі у спільних проектах. У цьому році кафедрою криміналістики та Науковою бібліотекою НЮУ імені Ярослава Мудрого започатковано реалізацію нового корпоративного науково-просвітницького цифрового проекту «Цифрова бібліотека з криміналістики та судової експертизи» з метою збереження та популяризації наукових здобутків відомих учених та практиків у сфері криміналістики та судової експертизи (М. С. Бокаріуса, М. М. Бокаріуса, В. П. Колмакова, О. Н. Колесниченка, В. О. Коновалової та інших), які працювали в Університеті в різні часи, для здійснення більш ґрунтовних наукових досліджень, застосування їхніх результатів на практиці та впровадження в освітній процес НЮУ імені Ярослава Мудрого [1].

Перший напрям даного проекту має назву «Криміналістика та судова медицина в історичному та сучасному вимірах» і присвячений 125-річчю від дня народження професора М. М. Бокаріуса, 85-річчю кафедри криміналістики та 220-річчю Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Цей напрям розпочато з презентації наукових здобутків відомого вченого в галузі судової медицини та криміналістики професора М. М. Бокаріуса, основною тематикою досліджень якого були вогнепальні ушкодження, методика судово-медичних і криміналістичних досліджень тощо [1]. Зі свого боку Наукова бібліотека, беручи участь у реалізації цього проекту, здійснила підбір праць авторства професора М. М. Бокаріуса з власного фонду, забезпечила їх оцифрування на бібліотечній сканувальній техніці, надала коректні бібліографічні описи відсканованих документів.

Отже, в умовах воєнного стану збереження історико-правової та наукової спадщини, яка зберігається у фондах Наукової бібліотеки НЮУ імені Ярослава Мудрого, набуло особливого значення та перебуває в центрі уваги як самого НЮУ імені Ярослава Мудрого, так і Наукової бібліотеки. Адаптуючись до роботи у сучасних реаліях, Наукова бібліотека намагається реалізовувати комплексний підхід до збереження фондів колекцій рідкісних і цінних видань XVIII – першої половини XX ст. Пріоритетом є оцифрування найцінніших примірників документів, які становлять історико-правову спадщину з метою збереження їхнього вмісту з можливістю його відтворення в майбутньому задля якісного забезпечення інформаційних потреб академічної спільноти.

Список використаних джерел:

1. До 220-річчя Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – новий науково-просвітницький цифровий проєкт: «Цифрова бібліотека з криміналістики та судової експертизи» // Facebook. Кафедра криміналістики Національного юридичного уні-

верситету імені Ярослава Мудрого. 2024, 11 верес. URL: <https://bit.ly/librarynluforensics> (дата звернення: 18.09.2024).

2. Журавльова І. Збереження культурного надбання у книгозбірнях бібліотек ВНЗ України: проблеми та їх вирішення // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Київ, 2012. Вип. 34. С. 46–56.

3. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. 1804–2014 / НЮУ ім. Ярослава Мудрого ; редкол.: В. Я. Тацій (голов. ред.) [та ін.]. Харків : Право, 2014. 615 с.

4. eLEGALIUM / Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого, Наук. б-ка. Харків, 2012– . Останнє оновлення: 18.10.2023. URL: <https://bit.ly/elegalium> (дата звернення: 18.09.2024).

Продовжуване видання

Краєзнавча робота в бібліотеках України

Інформаційний бюлетень

Вип. 35

Упорядниця та редакторка	Марина Цінська
Наукова редакторка	Ніна Волошінська
Дизайнерка-верстальниця	Аліна Покропивна
Відповідальна за випуск	Алла Скорохватова